

שם המחקר: התאמת תהליך יצירת סמלים ציבוריים ובדיקת מובנותם לאנשים עם מוגבלות

שכלית על פי תקני איזו ISO 22727:2007, ISO 9186-1:2014

שנה: 2019

מס' קטלוגי: 216

שמות החוקרים: פרופ' שירה ילון-חיימוביץ, גב' הילה רימון-גרינשפן וגב' אורנית אבידן-זיו.

רשות המחקר: דו"ח מחקר זה מבוסס על עבודת התזה לתואר שני של גב' שרון גנות במחלקה

ללימודי מידע באוניברסיטת בר אילן ועל עבודת צוות המחקר של המכון הישראלי להנגשה

קוגניטיבית.

מגבלות המחקר והמלצות למחקרי המשך

מגבלות המחקר:

מדגם המשתתפים עם מוגבלות שכלית נבחר קרוב ככל האפשר לנתונים בדבר פיזורם הגיאוגרפי במחוזות בכל רחבי הארץ וקרוב לכל האפשר לשכיחות הגברים והנשים בקרב אוכלוסייה זו במדינת ישראל (שלום, בן שמחון וגורן, 2015). עם זאת, בשל מגבלות של איתור אוכלוסייה העומדת בקריטריונים האחרים להשתתפות במחקר בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית, לא הצליח המדגם לעמוד בשיעורים הנדרשים עבור מגדר. מגבלה נוספת של המחקר הייתה מגבלת ההכללה של אע"מ שכלית קלה ומוגבלות שכלית קלה-בינונית. כאמור, השיקולים בבחירת משתתפים למחקר ברמת תפקוד קל וקל-בינוני הייתה הסבירות הגבוהה שלרובם, אם לא לכולם, יש יכולת מילולית סבירה, וכן גם יכולת להיות בקשב של לפחות כחצי שעה בכדי להשתתף במילוי מבחן מובנות. שני היבטים אלו היו הכרחיים לשם השתתפות במחקר זה, אך כאמור כיוונו להשתתפותם של קבוצות מסוימות בלבד מקרב אוכלוסיית האע"מ שכלית. בנוסף, אחד מקריטריוני ההוצאה של אוכלוסיית המחקר הייתה לקיוות חושיות, בעוד שבפועל, קבוצות גדולות מקרב אוכלוסיית האנשים עם מוגבלות הן בעלות לקויות חושיות. לבסוף, גם הצורך לקבל אישור אפטרופוס להשתתפות במחקר, הגביל מועמדים אפשריים מהשתתפות במחקר.

רעיונות למחקרי המשך

כאמור, מחקר זה מבקש לתרום לחשיבה הביקורתית בכל הקשור לייצור ושימוש בסמלים במרחבים ציבוריים על פי תקנות בינלאומיות ומידת התאמתם ונגישותם לאנשים עם מוגבלות שכלית. מחקר זה הינו מחקר ראשוני בתחום המעלה נושאים רבים להמשך בדיקה מחקרית, כגון:

- נכון יהיה לערוך מחקר המשך בו מבחן המובנות עובר הנגשה קוגניטיבית מלאה (להבדיל מפישוט לשוני בלבד), כגון: קיצור והורדת חלקים חזרתיים רבים, ולבחון האם ובאיזו מידה רמות המובנות שונות עבור אותם הסמלים כאשר יש שימוש במבחן מובנות מפושט לשוני בלבד לעומת מבחן מובנות מוגש קוגניטיבית.
- השוואה בין מידת מובנות של סמלים ציבוריים המלווים בטקסט מסביר לעומת סמלים ציבוריים המופיעים ללא טקסט מלווה בקרב משתתפים עם מוגבלות שכלית, וכן גם השוואה בין קבוצות שונות בקרב אוכלוסיית האנשים עם מוגבלות שכלית, למשל אע"מ שכלית קלה ואע"מ קלה-בינונית.

- השוואה בין מידת מובנותם של סמלים שונים המייצגים אותו מסר עבור אע"מ שכלית. למשל, השוואה בין פיקטוגרמות ואידיגרמות או סמל תמונתי המסמלים את אותו הדבר.
- בדיקת מובנותם של סמלים ציבוריים שיוצרו על פי תקן האיזו כאשר תהליך יצירת הסמלים וכן תהליך בדיקת המובנות שלהם מוגשים קוגניטיבית, להבדיל מאשר מפושטים לשונית בלבד. הנגשה קוגניטיבית מלאה של תהליך האיזו יכלול ראשית, בדיקה של הבנת המושגים בקרב משתתפים עם מוגבלות שכלית, כשלב מקדים להצפת אסוציאציות, הצפת אסוציאציות לעיצוב הסמל בקרב אוכלוסייה זו, והנגשה קוגניטיבית מלאה של מבחן המובנות, הכוללת, למשל, קיצור המבחן במקום בו יש חזרתיות מרובה, ועוד.
- בהמשך לכך, השוואה של מידת המובנות של סמלים על פי תקן האיזו כאשר הם מדורגים על ידי שופטים חיצוניים שאינם מכירים מקצועית את אוכלוסיית האנשים עם מוגבלות שכלית ומאפייניה, לעומת שופטים שכן מכירים מקצועית אוכלוסייה זו ומאפייניה.
- השוואה של מידת המובנות של סמלים כאשר במסגרת מבחן המובנות הסמלים מוצגים בקונטקסט הרלוונטי לשימוש בהם בפועל, כגון להראות תמונה של הסמל במקום בו הוא אמור להיות בשימוש (למשל סמל של ספרייה בכניסה לבניין של ספרייה, וכדומה) לעומת הצגת הסמלים במבחן מובנות רגיל.
- השוואה של מידת המובנות של סמלים בקרב קבוצות נוספות באוכלוסייה, למשל אע"מ שכלית שאינם וורבאליים ו/או ברמות תפקוד אחרות מקבוצת המשתתפים עם מוגבלות שכלית במחקר הנוכחי. וכן גם קבוצות אוכלוסייה נוספות כגון אנשים עם אוטיזם, אנשים זקנים, ועוד.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)